

Isaac Asimov

ÁLNEVEK

A régi időkben teljesen szokásos, elfogadott dolog volt, hogy ha valaki írt valamit, akkor ne jegyezze oda a nevét. Az író anonim maradhatott („anonümosz”, a görög „névtelen” szóból), vagy pedig módja volt álnevet használni („pszeudonümosz”, a görög „álnév” szóból). Annyira általános volt ez a gyakorlat, hogy egy-egy álnevet nemegyszer „művésznév”-nek tekintettek, vagy pedig hogy nagyobb eleganciát kölcsönözzenek ennek a kifejezésnek, hát franciául „nom de plume”-nek nevezték.

Többféle oka volt ennek. A mi világunkban voltak helyek és voltak időszakok, amikor könnyen írhatott valaki olyasmit, amivel bajba keverhette önmagát. A hatalmon lévők korruptak, megvesztegethetőek és kegyetlenek voltak, s tiltakoztak a leleplezések ellen; a legbarbárabb módon védték tehát magukat, hogy disznóságaik ki ne derüljenek. Az írók tehát bizvást számolhattak a kormányzat intézkedéseivel, kezdve a megbírságoláson, végezve a legszörnyűbb halálon.

Az effajta álnevek legjobb és legismertebb példáját a XVIII. századi satirikus francia író, Voltaire adta, akit valójában így hívtak: François-Marie Arouet.

A másik fő ok volt, hogy minden írást, amely nem tudományosan képzett ember tollából származott, meglehetősen komolytalannak tekintették. Ám ha egy tiszteletre méltó szerző valami más, el nem ismert dologról írt, azt ferde szemmel nézte a társadalom s írója hitelét veszítette. A tiszteletreméltóságot tehát az álnév védelmezte. Ez elsősorban a nőkre vonatkozott, mert a férfiak akkoriban minden tekintetben alacsonyrendűbbnek tartották őket, s alapjában rázta volna meg a világot, ha a nők bebizonyítják, miszerint ők is értelmes, gondolkodó lények. Mary Ann Evans például ezért írt George Eliot álnéven, s ugyanezért publikált eleinte Charlotte Brontë Currer Bellként.

Az ember azt gondolhatná, hogy ez semmiképpen sem vonatkozhat a modern amerikai science fictionre. Miért is kellene bárkinek félnie attól, hogy a mi szabad országunkban science fictiont publikál, s miért kellene tartania attól bárkinek, hogy elveszíti becsületét, mert ebbe a bűnbe esett. És mégis...

Elképzelhető, különösen a sci-fi magazinok hőskorában, hogy a legexponáltabb foglalkozást űző emberek – például a tanárok – nem örültek volna, ha kiderül róluk az „áltudományos szennyirodalom” iránti vonzalmuk: elvágták volna a karrierjüket, vagy akár el is bocsátották volna őket. Ezért védekeztek álnevekkel.

A régi nehéz időkben, még mielőtt a nőmozgalmak megerősödtek volna, azok a nők, akik science fictiont írtak, eltitkolták nemüket olvasóik előtt (s gyakran még kiadójuk előtt is). A science fictiont akkor még erőteljesen férfias foglalatosságnak tekintették, és két kiadóról is tudok (a nevüket nem említem, noha már mindketten halottak), akik makacsul kitarítottak amellett, hogy a nők nem képesek jó science fictiont írni. Az álnevek használata tehát elkerülhetetlen volt, ha egyáltalában ki akartak adni valamit.

Előfordult azonban, hogy a nők mégsem használtak álneveket. Keresztnevük ugyanis két nemben is használatos név volt, s ez elég védelmet nyújthatott. Így, Leslie F. Stone és Leigh H. Brackett is nő volt, de ami nevüket illeti, férfiak is lehettek, mint Leslie Fiedler és Leigh Hunt. Mind a kiadók, mind az olvasók eleinte férfiaknak is hitték őket.

Voltak azután nők, akik kezdőbetűkbe rejtették valódi nevüket. Gondolnák-e, hogy például A. R. Long keresztneve tulajdonképpen Amelia, vagy hogy C. L. Moore-t Catherine-nek hívják a barátai?

Voltak azután a science fictionban más okai is az álneveknek. A magazinok hőskorában az eredményes írók egyszerűen meg akartak gazdagodni írásaikból, méghozzá minél előbb, a füzetes ponyvák piacán. A különféle műfajokban különféle neveket használtak, egymástól eltérő egyéniségeket teremtettek, hogy úgy mondjuk: egyik se álljon a másik útjába. Így például Will Jenkins a saját neve alatt írt „sima” irodalmat, míg science fiction íróként a Murray Leinster álnevet használta.

Néha a science fiction műfajában is előfordult, hogy némely írók túlságosan sok történetet írtak: ám ezek a történetek olyan jók voltak, hogy a kiadók örömmel megvásárolták őket. Volt, hogy egy évben – mondjuk – akár tizennyolc elbeszélést, miközben a lap mindössze tizenkétszer jelent meg évente. Ez azt jelentette (ha gondosan utána számolnak), hogy egyetlen számban időről időre egynél több írást kellett megjeleníteni, a kiadók pedig ódzkodtak ettől. Az olvasók azt hitték volna, hogy becsapják őket ezzel a fenegy változatossággal, vagy azt hogy a kiadók érdemein felül favorizálnak valakit, vagy ki tudja...

Ennek következtében azután a történetek egy része álnév alatt jelent meg.

Az álnevek persze eléggé átlátszóak is lehetnek. Például Robert A. Heinlein magazin-népszerűsége csúcsán novelláinak felét Anson MacDonald álnév alatt írta. Bob középső nevének A betűje jelentette az Anson, a MacDonald pedig akkori feleségének leányneve volt. Más példa: L. Ron Hubbard nevének L. betűje változott Lafayette-té, Rene pedig nem esik nagyon távolra a Rontól. Mindenesetre: mindaddig, amíg az olvasók elhitték, hogy a katalógusokban nem túlságosan sok írás szerepel egy azon író neve alatt, minden rendben volt.

Előfordult azután, hogy ha egy író befutott valamelyik műfajban, de egyszer valami másfélét írt, akkor nem akarta megzavarni az olvasót, nem akart hamis asszociációkat kelteni, tehát álneveket vett fel. Így például John W. Campbell kozmikus környezetben zajló szupertudományos történetek szerzőjeként volt ismert, s egyszer írt egy elbeszélést, amelynek a Twilight (Szürkület) címet adta, s ez tökéletesen más jellegű volt, mint korábbi írásai. Ezt tehát Don A. Stuart néven publikálta (akkori feleségének leányneve Dona Stuart volt ugyanis). Ezen a néven pedig hamarosan sokkal népszerűbbé vált, mint a sajátján.

Van úgy, hogy egy szerző egyszerűen szét akarja választani írói tevékenységét egyéb tevékenységétől, feltéve, hogy mindkettő fontos számára. Így például a Milton Akadémia tehetséges tanára, akinek neve Harry C. Stubbs, Hal Clement álnév alatt ír science fictiont. S nem is igen rejtőzködik: Hal a Harry beceneve, amint ezt jól tudják Shakespeare rajongói, a C pedig teljes nevének Clementjét takarja. Továbbá: az én drága feleségem már több mint harminc éve orvostudományi munkát folytat Janet Jeppson, az orvostudományok doktoraként. Mint író jobban kedveli a J. O. Jeppson nevet. S bevételei két helyről származnak, mert munkahelye elviselte és elviseli e dolgot, ez pedig nagyon kedvező könyveinek kiadására.

Ami pedig engem illet, én majdnem teljesen lemondtam az álnevek használatáról. Túlságosan szeretem az igazi nevemet, s túlságosan büszke vagyok ahhoz, semhogy hamis színekben tetszelegjek bármiféle indokból. Ám azért egy-két esetben velem is megtörtént...

Például 1951-ben rábeszéltek, hogy írjak fiatalok számára science fiction regényt abban a reményben, hogy abból majd hosszú televíziós sorozat fog születni. (Ez még azokban a régi időkben történt, amikor senki sem tudta, hogy a televízió hogyan fog működni.) Én, szerintem nagyon korrekt módon, tiltakoztam, mert úgy véltem, a tévé tönkre fogja tenni az anyagot, s szégyellenem kell majd, hogy a nevem kapcsolatba került vele. Akkor így szólt a kiadóm: „Használj álnevet”.

És megtettem; egyszerűen a levegőből kaptam el ezt a nevet: Paul French, és hat regényt írtam e név alatt.

Azután 1942-ben írtam egy novellát egy kiadónak, akinek az volt az óhaja, hogy álnév alatt jelenjék meg az írás, mintegy azt sugallva, hogy vadonatúj, kezdő íróról van szó. (Maga az indoklás eléggé komplikált volt, nem is akarom önöket untatni ezzel. Elolvashatják önéletrajzomban.) Megírtam, némiképp húzódozva, George E. Dale név alatt, de belevettem ezt a nevet a The Early Asimov (A hajdani Asimov) című, önmagáról szóló történetbe.

Továbbá: 1942-ben eladtam egy írásomat a Super Science Stories című magazinnak, H. B. Oggen álnév alatt, méghozzá olyan okból tettem ezt, amelyre már nem tudok visszaemlékezni (mert hát még az én emlékezetemnek is megvannak a maga határai). Ugyanis olyan kevéssé törődtem ezzel a történettel, s olyan boldogtalanná tett, hogy tökéletesen megfeledeztem róla mindaddig, amíg körülbelül negyven évvel később gondosan átnéztem naplóm, amikor előkészítettem önéletrajzomat.

Megrázkódtatásként ért, hogy találtam egy történetet, amelyet én írtam, de amelyet már teljesen

elfelejtettem, s nyomtatásban sosem láttam. Forrest J. Ackermann segítségével hozzájutottam egy példányhoz, s újranyomtattam az elbeszélést önéletrajzom első kötetében. A Memory Yet Greent (Még mindig zöld emlékezet) már a magaménak ismerem el.

Az 1971-es évben rávettek, hogy írjak egy könyvet The Sensuous Dirty Old Man (Az érzéki, mocskos vénember) címmel, amelyben szelíden szatirizáltam a „hogyan szeretkezzünk” könyveket, olyat, mint például a The Sensuous Woman. (Az érzéki nő). S mert az utóbbi könyv szerzőjét pusztán egy „J” betű jelezte, kiadóm úgy vélte, hogy a tréfa kedvéért szignáljam könyvemet egyszerűen így: „Dr. A.” De még mielőtt a könyv megjelent volna, már széltiben beszéltek, hogy én vagyok a szerző, kilétemet nem fedhette titok.

Most pedig már egyetlen írásom sem jelenik meg másképpen, csak saját, valódi nevem alatt.

Kemény Dezső fordítása